

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 188
כסלו תשע"ט

בזכות כזו, לשלם עבור העירוב, בשכונה ברחוב, או אפילו בשביל מקום אחר שגם בו נמצאים כל שבת מאות אנשים וילדים.

לרכישת שותפות בתיקון עירוב

פנה עכשיו
למוקד העירוב בטל - 0548483320

1) התקנת לחי בעירוב שכונתי - 200 ש"ח
2) התקנת עמוד בעירוב - 700 ש"ח
3) בדיקת עירוב של ישוב - 400-600 ש"ח

המזהיר על השבת
זוכה לבנים תלמידי חכמים
(החפץ חיים)

פתרונות לעשיית עירוב בשכונה מעורבת

בעשיית העירוב בשכונה הנ"ל, היה צריך לעשות צורת הפתח בגינה, וכל עמוד של עירוב יהיה בולט בה. הבדוק של המוקד חיפש פתרונות יצירתיים כדי לא להעמיד עמודים בגינה עד כמה שאפשר. ועם כל זאת השתדל שיהיה עירוב מהודר אפילו עם לחיים, שכידוע ההידור שהם מוסיפים הוא חשב מאוד. באחד מצידי הגינה היה קיר אבן נמוך שמעליו גדר כעין סורג, אבל בקצה של הגדר היה כעין עמוד מאבן שגבהו כמטר וחצי. הבדוק שמח ואמר שאפשר להשתמש בקיר עצמו ללחי, ולהעמיד מאחוריו כעין עמוד דק וקטן לקשירת החוט בגובה ע"ז לא יצטרכו להעמיד עמוד רחב, אלא מספיק עמוד דק. וביאור הענין הוא שכאשר העמוד משמש בצורת הפתח, חשוב לעשותו רחב, משתי סיבות.

המעלות בעמוד רחב

א. בענין עמוד עקום שהחכמת שלמה (סי' שס"ב ס"א) פוסל, והחזו"א (סי' ע"א ס"ק י"א) מבאר את סיבת הפסול, משום שעיקר העמוד הוא החלק התחתון עד גובה י' טפחים, ואם העמוד עקום יוצא שהחוט אינו מכוון מעל החלק התחתון של העמוד שהוא העיקר, לפ"ז יש מעלה בעמוד רחב, כדי שלא תהיה בעיה של עקמימות מועטת, כי אם העמוד צר לדוגמא ברוחב 4 ס"מ (כגודל הפרופילים המצויים), והחוט קרוב לאמצעו, א"כ אם העמוד יהא נוטה בשני ס"מ בכל גבהו, יוצא שהחוט שבראשו אינו מכוון מעל החלק התחתון של העמוד. שיעור קטן כזה, קשה להקפיד עליו. משא"כ אם העמוד רחב, אפילו רק ברוחב הרגיל של העמודים (שהם ברוחב 9 ס"מ), והחוט במרכזו, הרי עד סטיה של 4 ס"מ עדיין החוט מכוון מעל החלק התחתון של העמוד. ב. המעלה השניה בענין נדנדו החוט, שהמשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) מציין שנחלקו בזה האחרונים, והחזו"א (סי' ע' סק"י) פוסל, באופן שבשעת הרוח כאשר אמצע החוט מתנדנד, הוא יוצא מכנגד בין העמודים אל כנגד הצד שלהם, וצורת הפתח מן הצד פסולה. ולפ"ז יש מעלה לעשות עמוד רחב, כדי שגם אם החוט יתנדנד ברוח מעט, הוא לא יגיע למצב שיוצא מבין העמודים. אבל באופן שרוחב העמוד רק 4 ס"מ כנ"ל, והחוט קרוב לאמצע, א"כ בנדנדו של שני ס"מ (שהוא דבר מצוי מאוד גם בחוט מתוח), כבר יוצא שאמצע החוט אינו בין העמודים, ובמצב כזה נחלקו האחרונים בכשרותו. משא"כ אם העמוד רחב, [ואורך החוט אינו ארוך], אפשר להקפיד שלא יתנדנד מבין העמודים. לכן במקום הנ"ל היינו צריכים לעשות עמוד רחב כדי שהעירוב יהיה טוב. אבל לאחר שמצאנו את הפתרון להסתמך על סופו של קיר אבן

בס"ד הושלם עירוב שכונתי חדש

בשבוע זה הושלם בס"ד הרחבה נוספת לאחד מהעירובים השכונתיים בפתח תקוה, סמוך לשכונת גני הדר. באזור זה נבנו מספר בנינים חדשים עם הרבה קומות, שאינם מתאימים לציבור החרדי, ולכן הוציאו אותם מהעירוב המהודר של השכונה, מחשש שיהיה בהם מחללי שבת ויפסלו את העירוב. כעת לאחר האיכלוס של הבנין גרים בו כמה חרדים, שרוצים להיכלל בעירוב המהודר. אבל כמובן שאם יהיה בהם חילונים מחללי שבת הרי זה לא יהיה מהודר, והרב של השכונה הורה שלא לעשות עירוב שכונתי אם יש בו מחללי שבת, כיון שאנשים ייכשלו ע"ז שלא ידעו את חומרת הדבר. לכן הלכו התושבים ההם ובדקו שכל התושבים שקנו דירה בבנין הם דתיים, ואין בבנינים שלהם אף אחד שמחלל שבת, ועכ"פ לא בפרהסיא, וא"כ הם יכולים להצטרף לעירוב השכונתי.

אחד התושבים שנרתם לעשיית העירוב, קרא למוקד העירוב לבדוק כיצד ניתן לעשות את העירוב, ומה צריך לבנות כדי לעשותו בצורה מהודרת. במקום הזה שמנו דגש על אסטטיקה יפה, והשתמשות בעמודי תאורה קיימים, כדי למנוע בעיות של התנגדות מצד תושבים אחרים שאינם חרדים. לאחר מכן היה צורך לקבל אישור מיוחד מכל בנין הסמוך למקום, עבור הדברים שצריכים לעשות. התושבים חששו מאוד מהאישורים, כיון שמדובר בבנינים חדשים, שרוב התושבים אינם חרדים, אבל בס"ד גם זה הצליח, ובס"ד ניגשנו אל ביצוע המלאכה.

שכנים דתיים ביקשו את העירוב המהודר

בענין זה היתה להם הפתעה, שאחת מהשכונות הדתיות פנתה וביקשה שיצרפו גם את הבנין שלה לעירוב. התושב החרדי אמר לה שזה יעלה 300 ש"ח כי צריך לשנות את התכנית, והיא הסכימה. עדיין הוא חשש שמא היא חושבת שבלי זה אין עירוב כלל לעיר, ואח"כ כשיתברר לה שיש עירוב עירוני לכל העיר, היא תאמר שעבדו עליה שעושים עירוב ולקחו ממנה כסף. ולכן התושב אמר לה שיש עירוב כללי של הרבנות, והעירוב הזה נעשה רק להידור. ובכל זאת היא אמרה למה שלא יהיה גם לי עירוב מהודר, ומוכנה לשלם את הסכום הנצרך. הנה לדבר כזה הוא לא ציפה, הרי חצי שנה הוא משכנע את עצמו שהוא צריך להשקיע בעשיית העירוב, ולשלם את העלויות, למרות שהוא תמיד בכל דבר לא מסתמך על כשרות רבנות, בכל זאת לא היה לו קל להוציא את ההוצאות, וגם עכשיו היא עדיין היא מקווה שישגי איזה תקציב או תרומה שישלמו לו את ההוצאות, ואילו כעת אשה שאינה מהמהדרים, מוכנה לשלם בקלות עבור תוספת הידור.

הזכות לתרוב, זכות להשתתף

הסיפור הזה מעורר אותנו להבין ולהשכיל. הרי כל אדם משקיע במה שחשוב לו, אפילו סכומים גדולים. בדברים גשמיים יותר קל לנו להרגיש שאנו משלמים ומקבלים, לעומת זאת בדברים רוחניים, בקיום ההלכה, אנו צריכים לשכנע את עצמינו שאנו מקבלים, והאמת היא שאנו לא רק מקבלים אלא גם זוכים, בזכות של נצח! זכות שאנחנו נשמור שבת יותר בהידור, וזכות שעוד כמה מאות משפחות בשכונה ישמרו שבת יותר בהידור.

אנחנו לא עושים טובה לאחראי שאנו תורמים לו את המאה שקלים, אלא אנחנו מקבלים ממנו זכות שותפות במסירות שהוא משקיע ומזכה ציבור שלם, כאשר בנין שזו האמת שע"י מאה ומאתיים שקלים אפשר לזכות בכזו זכות גדולה, בלי להתאמץ ולהתיגע בשמש בבדיקת עירוב ובחיבור קרשים וברזלים, אנחנו רק משלמים וזוכים, אי אפשר להחמיץ כזו זכות, אנחנו מעכשיו רק מחפשים איפה אפשר לזכות

ללחי, הצמדנו אליו עמוד צר [פרופיל], והתחשבנו גם בצרכים המיוחדים של המקום, עד כמה שזה לא פוגע בכשרות.

קשירת החוט לעמוד תאורה רחב ומעליו יתד צר

בהמשך עשיית העירוב, היינו צריכים לעשות עמוד באמצע הגינה, וזה כבר יותר רגיש, ויכול לעורר התנגדות. הבודק חיפש ומצא גם בזה פתרון כשר. בעמודי התאורה של אותה גינה, היה עמוד רחב ולמעלה לפני המנורה הסתים העמוד הרחב, ובין העמוד למנורה יש חלק קטן צר. במצב כזה אם קושרים את החוט מסביב לחלק הצר, הוא כשר, משום שאמנם הוא קשור מסביב דהיינו מן הצד של העמוד, אבל אפשר להגדיר את העמוד כשני חלקים נפרדים, החלק האחד הוא העמוד הרחב, שהוא מסתיים מתחת המנורה, ואינו ממשיך בחלק הצר יותר, ואפשר להניח את החוט מעל העמוד הרחב, למרות שהוא מן הצד של החלק הצר. ויסוד זה מבואר בחזו"א, שעמוד שיש בו חקיקה שנכנסת פנימה, אפשר להניח את החוט מעל החקיקה הוא נחשב מעל גביו. לפ"ז החוט שיושב מעל העמוד הרחב שמתחיל מהקרקע, כשר לצורת הפתח.

דיון בענין רה"ר ברחובות שיעורים בעירוב שינונית

פרויקט נוסף שעומד על שולחן מערכת מוקד העירוב בימים אלו, בהקמת עירוב שכונתי נוסף, אשר מקומו שמור במערכת כל זמן שלא יצא אל הפועל. מדובר בעירוב גדול, שעובדים על התכנון שלו זמן רב, לבדוק את האפשרויות העומדות לפנינו, בין מצד החלק ההלכתי, לאיזה רמת הידור אפשר להגיע, וכמה צריך להשקיע, ובין מצד החלק המעשי, שלא כל דבר ניתן לעשות באופן שלא יפריע לתושבים, ולא בכל מקום אפשר

לעשות מה שרוצים. בכמה חלקים נערכה תכנית אחת, ולאחר התייעצות התברר שצריך לעשות תכנית אחרת, וכך הדבר עובר תהליכים שונים, וקשיים שונים, והעוסקים בענין משקיעים שעות רבות מתחת לפני השטח, דברים שהציבור אינו יודע עליהם גם לאחר שנעשה העירוב, ואנו מתפללים ומקווים שנזכה בקרוב לעשותו, במהירות בצורה הטובה והמהודרת, וכל הקשיים יסתלקו ולא יהיו עוד. בימים אלו ניגשנו עם העוסקים בדבר, אל הגאון רבי מנדל לובין שליט"א, לדון על רחובות מסוימים שבתוך העיר, האם יש סיבה שלא להכניסם בתוך העירוב. ודברים אלו נוגעים למספר מקומות שרוצים לעשות עירוב שכונתי מהודר, ושואלים האם בתוך העיר יש הבדל בין רחוב כזה או אחר.

והנה דבר ראשון רוב העירובים בזמנינו יש בהם רחובות הרחבים ט"ז אמה, ונחשבים למפולשים [כיון שאין לעיר חומה, כהוראת גדולי ההוראה], ומסתמכים על השיטות שהובאו בשו"ע (סי' שמ"ה ס"ז) שיש אומרים שצריך שיעברו שישים ריבוא בני אדם. בענין זה כתב המשנ"ב (שם ס"ק כ"ג) אין למחות ביד העולם שנהגו להקל, ובעל נפש יחמיר לעצמו, וכבר הארכנו כמה פעמים שלמעשה התקבל בזמנינו ע"פ גדולי ההוראה, שראוי להחמיר בזה, ויש להתיר לקטנים שאם חוץ מענין זה העירוב מפוקח כהלכה, יכולים לטלטל בו. וכן לנשים שצריכות יותר יכולות לסמוך על העירוב באופן זה. אבל יש רחובות שיש בהם חומרה יותר גדולה, כמו לדוגמה בכביש ז'בוטינסקי, שאמנם אין בו שישים ריבוא בכל יום, אבל הוא משמש לשישים ריבוא הסמוכים לו מבני ברק ורמת גן, תל אביב ופתח תקוה. כמו כן יש בו יעוד של מעבר בין עירוני של התחבורה הציבורית מתל אביב עד פתח תקוה, ובמעבר בין עירוני דעת הרמב"ן שתמיד נחשב מסור לשישים ריבוא, ולכן יש בו חשש יותר גדול של רשות הרבים דאורייתא, וכתב השו"ע (סי' שס"ד ס"ב) שאי אפשר לערב רשות הרבים אלא עם דלתות הננעלות בלילה. שדבר זה לא ניתן לעשות במקומות אלו.

הדיון נידון כמה רחובות שיש בהם חשש כעין זה, על רחובות המשמשים מעבר מצד לצד דרך העיר, ולא רק כפיצאה לבני העיר שבתוכה, [באופן שמעבר זה מוגדר כיעוד שלהם]. כמו כן יש יותר חשש ברחוב שחוצה את העיר מצד לצד בקו אחיד אפילו אם אינו ישר ממש, וגם על זה היה חלק מהנידון. באיזה אופנים נחשב שהרחוב

ממשך למרות ששמו משתנה, ובאיזה אופנים נחשב כרחוב שמתחבר לרחוב, מחמת הסיבוב שביניהם, ואינו כרחוב אחד העובר מקצה אל קצה.

לעומת זאת יש מקומות שמדובר בעירוב שיש לו שלשה צדדים סגורים, ואז יש מצבים שהרחובות אינם רשות הרבים כלל, אף לשיטות הסוברות שסתם רחובות הם רה"ר בלי שישים ריבוא, ובמקרים אלו ג"כ יש כמה נידונים. באיזה אופנים נחשב שהשכונה סגורה משלש צדדים, ומה הדין של מעברים צרים שיוצאים ממנה בתוך שלושת הצדדים ההם.

עירוב למתחם שיעורים בו שבת התן

דבר נוסף שהיה בשבוע האחרון, באברך שעשה שבת חתן באחת מהערים בדרום הארץ, וכמובן הוא לא הסתמך על העירוב הכללי של העיר, ודאג מראש להתקשר למוקד העירוב לשאלו האם המתחם ההוא מוקף כהלכה. במוקד לא היה מידע על המתחם ההוא, ולכן היה צריך לשלוח בודק מיוחד שיבדוק את המקום. בעל השמחה נטל עליו את ההוצאות הנדרשות, והבודק הגיע למקום, והתברר שחלק גדול ממנו אינו סגור כלל. המעבר בין החדרים אל חדרי האוכל אסור בטלטול.

האברך שאל מיד האם אפשר לעשות איזה לחי לעשות עירוב, אבל הבודק השיב לו שזה לא רק לחי, זה מקרה מסוכן, כי יש כאן מעבר גדול ורחב בין הבנינים, האברך הוסיף ושאל מה בכל זאת ניתן לעשות, הרי הוא לא יכול להכשיל ח"ו את המשפחות שבאות לשמחה בטלטול במקום כזה, ולהימנע מלטלטל הוא דבר קשה שמי יודע כמה יעמדו בו, בפרט אלו שבאים עם תינוקות.

הבודק התחיל להסתובב הלך ושוב, עד שלאחר דקות ארוכות מצא דרך להתיר את המקום. ונביא כאן את אחד מהנידונים שהיו בו.

פירטי ההלכה בגדר מקדשים במאוזן

בסמוך לחדר האוכל היה מרחב דשא גדול עם תקרה מעץ, וכעין גדרות עם שלשה קרשים שוכבים. הבודק התקרב למדוד האם יש להם דין מחיצה כהלכה. בדבר כזה צריך לבדוק שני דברים, א. שיש לבדו בין הקרשים. ב. שבסה"כ מגיע לגובה י' טפחים. בהרבה מקרים יש בהם בעיה, או מחמת שהרווחים מידי גדולים, או שכולם יחד פחות מ' טפחים. במקרה זה שני הדברים היו כהלכה, כיון שהקרשים המאוזנים היו רחבים כעשרה ס"מ, היה לבדו ביניהם וגם השלימו לגובה י' טפחים. וא"כ זו מחיצה כשרה.

השלימו לגובה י' טפחים. וא"כ זו מחיצה כשרה.

צורת הפתח שיעוברת על כמה מפלסים

לאחר מכן חיפש כיצד ניתן להתחבר ממחיצה זו עד לבנין הבא. והיה צריך להעמיד צורת הפתח מהגדרות הנ"ל. אבל לפנייהם היה כעין גינה קטנה, שגבוהה מהקרקע, והשאלה האם אפשר להעמיד עליה צורת הפתח.

במקרים אלו צריך לבדוק שני דברים א. גובה הגינה יהיה פחות מ' טפחים מקרקע הרחוב, [כדי שלא תהיה מחיצה המחלקת באמצע הפתח]. ב. שיהיה לפני הלחי שטח של ד' על ד' טפחים.

כשיעור קרקע של רשות (ע"פ החזו"א סי' ע' סס"ק י"ח). אלא שיש לדון האם מצרפים את המפלסים, ואז ביחד יש בהם י' טפחים, ונחשבים יחד כמחיצה תחת צורת הפתח. ובענין זה ההוראה היא שאם יש במפלס רוחב ד' טפחים, הרי זה מבטל את הצירוף בין החלקים, כמו שכתב הרמ"א (סי' שנ"ח ס"ב). ולכן במקרה זה היה אפשר להעמיד לחי אחד בגובה ליד הגדרות, ולחי שני ברחוב למטה, למרות שצורת הפתח עוברת מעל המפלסים של הגינה. ועיין עוד מה שהתבאר בשיעורים היומיים בקול הלשון שיש מחמירים בזה, ואכמ"ל.

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

מוקד העירוב השכונתי
קו מידע הלכתי וסיוע אקטואלי על צבולות העירוב השכונתיים
ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM